

91 31 11-1-RVIE

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

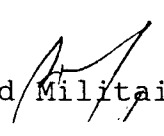

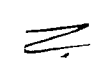
Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/0650	25 februari 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 17/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commodore

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	070 - 3 18 6634
	Den-Haag	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0650
d.d. 25 februari 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v.

AMAD

Intern:

HMID

HSV

HMA

HPEA

MA-D

Archief

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

17/93

(Afgesloten 251600 FEB 1993)

Internationale vredesinspanningen

De Russische minister van Buitenlandse Zaken Kozyrev heeft onderstreept dat zijn land niet eenzijdig de sancties tegen "Joegoslavië" zal verzachten. Daarmee reageerde hij op een oproep van het Russische parlement om wat werd genoemd de eenzijdig anti-Servische opstelling van Rusland te modificeren en de levering van bepaalde goederen aan Servië te hervatten. Zoals bekend had het Russische parlement vorige week eveneens gepleit voor sancties tegen Kroatië. Kozyrev stelde echter dat eenzijdige Russische stappen door sommige islamitische landen kunnen worden opgevat als een impuls om het wapenembargo tegen de voormalige Joegoslavische republieken te negeren en openlijk op grote schaal militair materieel te leveren aan de door Moslims gedomineerde Bosnische strijdkrachten.

De Russische regering heeft overigens een plan voor Bosnië-Herzegovina voorgesteld, dat toch rekening lijkt te houden met de bezwaren in het Russische parlement. Zo stelt het plan een verscherping voor van de controle op de naleving van het wapenembargo tegen alle voormalige Joegoslavische deelstaten. Ook pleit het voor het opleggen van sancties aan Kroatië indien dat land relevante VN-resoluties naast zich neer blijft leggen. Verder stelt de Russische regering dat aanvaarding van het vredesplan voor Bosnië-Herzegovina van de internationale bemiddelaars Vance en Owen de voorwaarden zou scheppen voor opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië". In dat kader onderstreepte de Russische regering bereid te zijn om troepen bij te dragen aan een vredesmacht die moet toezien op uitvoering van het VN-vredesplan, wanneer dat door alle partijen aanvaard is.

De Veiligheidsraad heeft besloten tot de oprichting van een tribunaal dat de in het voormalige Joegoslavië begane oorlogsmisdaden moet gaan berechten. Tot nu toe is nog niemand formeel in staat van beschuldiging gesteld. Eind 1992 heeft de Amerikaanse regering echter reeds een lijst gepubliceerd, waarop met name Serviërs waren genoemd. Naast enkele ondergeschikten stonden ook Arkan, een ultra-nationalistische Servische militieleider en lid van het Servische parlement, die overigens in de jaren '80 uit een Nederlandse strafinrichting is ontsnapt, en politieke leiders als de presidenten van Servië en de "Servische republiek" (in Bosnië-Herzegovina), Milošević en Karadžić, op deze lijst. Overigens heeft de speciale VN-rapporteur voor oorlogsmisdaden in het voormalige Joegoslavië, Kalshoven, gesteld dat het aantal misdaden gepleegd door Moslims en Kroaten de afgelopen maanden explosief is gestegen. In politiek opzicht is dit besluit van de Veiligheidsraad van belang, omdat voor de betrokkenen het vooruitzicht op een mogelijke berechting wegens oorlogsmisdaden allerm minst een stimulans zal zijn om zich coöperatief op te stellen tegenover de diplomatieke activiteiten van de VN.

Kroatië

De Kroatische regering heeft zich bereid verklaard te voldoen aan de Veiligheidsraadresolutie die eist dat de Kroatische strijdkrachten zich terugtrekken uit de gebieden in Dalmatië die zij onlangs op de Serviërs hebben veroverd. Als voorwaarde werd echter gesteld dat deze gebieden vervolgens onder VN-controle komen te staan. De Kroatische Serviërs hebben in een eerder stadium reeds geëist dat de betreffende gebieden aan hen zullen worden teruggegeven. Bovendien

blijven zij zich verzetten tegen de Kroatische eis dat een terugtrekking zou moeten worden gezien als een eerste stap in een proces dat moet leiden tot het, ook in het VN-vredesplan voorziene, herstel van het Kroatische gezag over de betrokken gebieden.

De voorzitter van het parlement van de Krajina, Paspalj, heeft gisteren voorgesteld de plaats waar de brug bij Maslenica zou moeten worden herbouwd, alsmede de weg die vandaar naar de kustplaats Zadar voert, onder gezamenlijke controle te plaatsen van gemengd Servisch/Kroatische politie-eenheden die onder VN-toezicht zouden moeten staan. Hoewel ook het VN-vredesplan voorziet in een regeling waarbij de openbare orde in de omstreden gebieden door gemengde politie-eenheden wordt gehandhaafd, is het uiterst twijfelachtig of de Kroatische regering in de huidige omstandigheden zal willen ingaan op de Servische suggesties.

Vorige week heeft een buitengewone zitting plaatsgevonden van de gemeenteraad van Vukovar, de Kroatische stad die in 1991 door de Serviërs en de JNA is veroverd. Daarbij waren onder meer aanwezig Arkan en de plaatsvervangend premier en minister van Defensie van de Krajina. Na afloop werd bekend gemaakt dat "lokale autoriteiten belast met de veiligheid" van hun positie waren ontheven, omdat zij de werkzaamheden van het ministerie van Binnenlandse Zaken van de Krajina zouden hinderden. Opmerkelijk is de invloed van Arkan in de Krajina. Zijn militie beheerst feitelijk grote delen van UNPA-oost, terwijl de controle formeel bij autoriteiten van de Krajina zou berusten. Overigens is een deel van de Arkanmilitie juist de afgelopen weken overgebracht naar UNPA-zuid in verband met het Kroatische militaire optreden aldaar.

Inmiddels melden Kroatisch-Servische media dat Arkan en zijn militie de opdracht hebben gekregen de Krajina te verlaten. Reden zou zijn dat Arkan zich zou hebben gemengd in de interne politieke en militaire aangelegenheden van de Krajina. Zo zou zijn militie met name in de omgeving van Obrovac (UNPA-zuid) hebben geweigerd bevelen van de lokale militaire bevelhebbers op te volgen en daardoor de verdediging van het gebied tegen de Kroaten hebben bemoeilijkt. Arkan heeft echter inmiddels zijn ondergeschikten in bescherming genomen en onderstreept dat hij zich niet uit de Krajina zal laten verdrijven. Hij wees erop dat de president van de Krajina hem vorig jaar tot persoonlijk adviseur heeft benoemd en dat hij op grond daarvan het recht heeft zich te mengen in de interne politiek van de Krajina. Deze onenigheid in de leiding van de Krajina kan in de toekomst niet alleen het Servische militaire optreden in de UNPA's, maar ook de positie van de Serviërs in het internationale onderhandelingsproces nadelig beïnvloeden, omdat de Kroaten vermoedelijk zullen pogen in te spelen op deze tegenstellingen.

De adviseur van de Kroatische president Tudjman inzake defensie-aangelegenheden, voormalig minister van Defensie Tus, heeft onlangs gesteld dat Kroatië streeft naar een vredessterkte voor zijn strijdkrachten van 20.000 man beroepspersoneel en 25.000 dienstplichtigen, met een staande reserve van ±30.000 man. In tijden van nood zouden de strijdkrachten tot maximaal 250.000 man moeten kunnen worden uitgebreid. Overigens zou deze omvang pas na de huidige oorlog worden gerealiseerd; dan zou ook de termijn van dienstplicht (momenteel 10 maanden) worden teruggebracht tot 6 à 8 maanden.

Kroatië heeft het afgelopen jaar opmerkelijke resultaten bereikt in de opbouw van zijn strijdkrachten. Deze zijn momenteel 60.000 à 70.000 man sterk. Aan zware wapens bezitten zij meer dan 200 tanks, 200 pantserpersoneelsvoertuigen en bijna 300 stuks zware artillerie. Het moreel van de troepen is over het algemeen hoog. De sterkte van de Kroatische Serviërs is niet accuraat te schatten, met name omdat niet duidelijk is welke JNA-eenheden na het formele vertrek van het Joegoslavische leger uit Kroatië in de "Servische" gebieden zijn achtergebleven. De strijdkrachten van de Krajina worden geschat op een sterkte van maximaal

15.000 man, mogelijk aangevuld met enkele duizenden vrijwilligers uit andere delen van het voormalige Joegoslavië. Zij zijn in het bezit van naar schatting 100 tanks en een even groot aantal stukken artillerie.

Aangenomen wordt dat de Kroaten bij een grootschalige aanval op alle UNPA's aanzienlijke terreinwinst zouden kunnen boeken en vermoedelijk de belangrijkste strategische punten onder controle kunnen brengen. De Serviërs zullen echter ook in dat geval in staat blijven tot het voeren van een guerrilla-oorlog.

Bosnië-Herzegovina

De Amerikaanse regering heeft besloten voedseldroppings te gaan uitvoeren boven Bosnië-Herzegovina. Teneinde de neutraliteit van de humanitaire hulpleveranties te benadrukken, zullen niet alleen door de Moslims gedomineerde streken, waar de humanitaire nood waarschijnlijk het grootst is, maar zonodig ook Servische en Kroatische gebieden worden bevoorraad. Deze ontwikkeling zou overigens tot een escalatie van het conflict in de republiek kunnen leiden. Alle partijen in Bosnië-Herzegovina beschikken over luchtafweergeschut en kunnen er onder bepaalde omstandigheden belang bij hebben te pogen met militaire middelen droppings, en daarmee de bevoorradings van hun tegenstanders te voorkomen. Voor de Moslims zouden dergelijke incidenten politiek voordeel kunnen opleveren, indien daarmee een grootschaliger buitenlandse militaire interventie dichterbij wordt gebracht. Tegen deze achtergrond is niet uitgesloten dat ook van Moslim-zijde geweld tegen hulpvluchten wordt gebruikt, waarbij wel gepoogd zal worden de verantwoordelijkheid daarvoor te leggen bij met name Servische strijdgroepen.

Het Servische kamp is verdeeld over het Amerikaanse initiatief. De Bosnisch-Servische leider Karadzic heeft gesteld de Amerikaanse beslissing te betreuren. Hij gaf echter aan dat zijn troepen niet op transportvliegtuigen zullen schieten. De "Joegoslavische" legerleiding sprak juist van een uiterst provocatief Amerikaans initiatief, dat -zo werd gesteld- met name beoogt een rechtvaardiging te verschaffen voor een Amerikaanse militaire interventie in Bosnië-Herzegovina. Bovendien werd het vermoeden geuit dat de Amerikanen met deze vluchten de Moslims van wapens zouden voorzien. Het "Joegoslavische" ministerie van Buitenlandse Zaken sloot echter geweld tegen de transporten uit, tenzij deze het "Joegoslavische" luchtruim zouden schenden.

De Veiligheidsraad heeft alle partijen in Bosnië-Herzegovina opgeroepen onmiddellijk een delegatie te zenden naar New York om de besprekingen over het Vance-Owenplan te hervatten. Karadzic heeft echter verklaard dat hij niet persoonlijk de Servische delegatie zal leiden. Hij gaf niet aan welke overwegingen aan zijn besluit ten grondslag hebben gelegen. Eerder deze maand verliet hij New York uit protest tegen het feit dat de Moslim-delegatie niet onder leiding stond van de Bosnische president Izetbegovic. Deze weigert ook nu nog naar New York te reizen en eist dat eerst een eind moet komen aan wat hij noemt de oorlogsmisdaden van de Serviërs. Ook kan de overweging een rol hebben gespeeld dat Amerikaanse mensenrechtengroeperingen een arrestatiebevel hebben uitgevaardigd tegen Karadzic wegens zijn betrokkenheid bij oorlogsmisdaden in Bosnië-Herzegovina. Hoewel lord Owen, die namens de EG de onderhandelingen over de politieke toekomst van de republiek leidt, erop zegt te vertrouwen dat Karadzic op zijn besluit zal terugkomen, blijft de kans op een doorbraak in de onderhandelingen uiterst gering.

meldt dat alle troepen afkomstig uit andere delen van Bosnië-Herzegovina zijn teruggetrokken uit Gornji Vakuf, dat vorige maand het toneel was van zware gevechten tussen Kroaten en Moslims. Ook zijn de barricades in de stad afgebroken. Dit is zeer opmerkelijk, omdat recente mediaberichten van zowel Kroatische als Moslim zijde juist hadden aangegeven dat nog geen van de bepalingen in het akkoord dat was gesloten om de onderlinge gevechten te beëindigen, was uitgevoerd. Uit deze berichten blijkt dat er tussen de Kroaten

[REDACTED]

en Moslims nog een groot wantrouwen bestaat, met name gebaseerd op het feit dat beide partijen uitgaan van tegenstrijdige concepten voor de politieke structuur van Bosnië-Herzegovina. Derhalve blijven in de toekomst nieuwe botsingen in dit gebied tussen beide bevolkingsgroepen mogelijk.

Servië/Montenegro

De "Joegoslavische" regering heeft bij Albanië geprotesteerd tegen het toenemend aantal grensschendingen door Albanese burgers, die "Joegoslavië" toeschrijft aan de Albanese onwil om adequate maatregelen te nemen op het gebied van de grensbewaking. Zij onderstreepte dat hierdoor de onderlinge betrekkingen onder druk komen te staan. Deze oproep kan enerzijds verband houden met "Joegoslavische" vrees voor Albanese steun aan de Albanese meerderheid in de Servische, voormalig autonome provincie Kosovo, die wordt onderdrukt door Servische ordetroepen, maar anderzijds ook een waarschuwing zijn aan het adres van de Albanese regering om zich te onthouden van daadwerkelijke steunverlening aan de Albanese bevolking van Kosovo.

Hongaarse douane-functionarissen hebben tegenover de EG-waarnemersmissie gemeld dat "Joegoslavische" grenstroepen posities aan de grens tussen beide landen versterken. De Hongaren stelden dat hun regering dit als een provocatie beschouwt. Zoals bekend is Hongarije bezorgd over het lot van de Hongaarse minderheid in de Servische, voormalig autonome provincie Vojvodina. Ook dit "Joegoslavische" optreden kan een uitdrukking zijn van "Joegoslavische" vrees voor grensoverschrijdende activiteiten ten behoeve van de Hongaarse minderheid in Servië, waarvoor overigens geen concrete bewijzen bestaan. Denkbaar is echter dat Servië de Hongaarse regering eveneens wil waarschuwen voor "anti-Joegoslavische" acties.

De "Joegoslavische" regering heeft formeel geprotesteerd tegen de opstelling van Turkije in het Balkan-conflict. Zij hekeldde het feit dat Turkije zich openlijk uitspreekt voor een internationale militaire interventie ter assistentie van de Bosnische Moslims. Ook zouden in Turkije islamitische vrijwilligers worden gerecrueteerd voor inzet in die republiek. Daarnaast zou Turkije de Albanese in Kosovo en de Moslims in Sandzak steunen en zich daarmee in de "Joegoslavische" interne aangelegenheden mengen. Volgens "Joegoslavië" is het doel van Turkije een escalatie van de strijd in diverse delen van de voormalige federatie uit te lokken om op die wijze niet alleen een islamitisch-fundamentalistische staat in Bosnië-Herzegovina te scheppen, maar uiteindelijk het oude Ottomaanse rijk te herstellen "van China tot de Adriatische Zee". Dit protest weerspiegelt de Servische propaganda die probeert de strijd in Kroatië en Bosnië-Herzegovina voor te stellen als een religieuze strijd en een botsing van culturen, in plaats van een burgeroorlog.

De oppositie in het Servische parlement, verenigd in de organisatie DEPOS, heeft aangekondigd in de toekomst de zittingen van het parlement te zullen boycotten. Aanleiding was het feit dat de socialisten en nationalistten, die in het Servische parlement de meerderheid vormen, de selectieprocedures voor de Servische afgevaardigden in het federale parlement zodanig hebben veranderd, dat de oppositie daarin geen stem meer bezit. Vorige maand sprak DEPOS-leider Draskovic in dit verband reeds van een "pseudo-constitutionele coup". Hij heeft de oppositionele krachten in Servië opnieuw opgeroepen zich bij hem aan te sluiten en eendrachtig samen te werken om de val van president Milosevic te bewerkstelligen.

Het federale parlement heeft, in tegenstelling tot wat vooraf verwacht werd, nog geen voorstel in behandeling genomen om federaal president Cosic te vervangen. Reden hiervoor kan zijn dat Cosic nog steeds een grote populariteit geniet bij de "Joegoslavische" bevolking. Ook kan echter het feit een rol hebben gespeeld dat Cosic, die vorig jaar gold als medestander van de hervormingsgezinde

federale premier Panic, zich de laatste tijd meer heeft gemanifesteerd in Servisch-nationalistische zin. Zo heeft Cosic herhaaldelijk "de moed van het onjuist begrepen Servische volk" geprezen en heeft hij beschuldigingen van massale verkrachtingen van Moslim-vrouwen als een belediging van de Serviërs afgewezen. Ook roemde hij onlangs de bijdrage van Karadzic aan de "Servische bevrijdingsoorlog". Hoewel Cosic zich in het verleden voorstander heeft betoond van verregaande "Joegoslavische" concessies om een escalatie van conflicten op de Balkan te voorkomen, geldt hij ook als een nationalist. Het vermoeden lijkt gerechtvaardigd dat hij in de overwinning van de socialisten en nationalist in de verkiezingen van december jl. aanleiding heeft gezien zijn nationalistische opvattingen sterker te benadrukken.

De Servische president Milosevic heeft vorige week een delegatie van Roemeense Serviërs ontvangen en hen steun beloofd bij het behoud van hun culturele identiteit. Hij noemde overigens hun positie geen factor die tot wrijving, maar juist tot toenadering tussen beide landen leidt. In dat verband stelde hij dat de Roemeense media geen deel hadden genomen aan de, wat werd genoemd, schandelijke internationale anti-Servische propaganda-campagne. De uitlatingen van Milosevic geven aan dat hij toenadering zoekt tot Roemenië, met welk land Servië in het verleden relatief goede betrekkingen had. De afgelopen weken hadden Roemeens activiteiten gericht op verscherping van de controle op de naleving van de sancties tegen "Joegoslavië" juist tot groeiende spanningen tussen beide landen geleid.

Overigens heeft de Roemeense douane gemeld dat Servië het verkeer op de Donau met een aantal schepen heeft geblokkeerd. Daarmee wil Servië protesteren tegen de door de VN opgelegde embargo-maatregelen. Ook wil het druk uitoefenen op Roemenië, dat onder grote internationale druk staat om krachtiger maatregelen te nemen om het embargo te handhaven.

Conclusie/voorzicht

Zowel de Kroaten als de Serviërs zeggen bereid te zijn tot stappen om de spanningen in het Dalmatische kustgebied te verminderen. Vermoedelijk betreft het hier echter politiek-propagandistische uitlatingen die met name bedoeld zijn om de verantwoordelijkheid voor het voortduren van de impasse in het overleg over Kroatië bij de andere partij te leggen. Het blijft vooralsnog onwaarschijnlijk dat een compromis kan worden gesloten dat als basis kan dienen voor een vredesregeling tussen beide bevolkingsgroepen.

Er is sprake van onenigheid in de "Servische" gebieden in Kroatië, die zich recentelijk zowel in UNPA-zuid als in UNPA-oost heeft gemanifesteerd. Voor een deel lijkt deze verband te houden met de opstelling van Servische vrijwilligers uit andere delen van het voormalige Joegoslavië. Dit kan de Servische politieke en militaire opstelling in Kroatië negatief beïnvloeden.

Het Amerikaanse voornemen om voedseldroppings te gaan uitvoeren boven Bosnië-Herzegovina kan leiden tot een escalatie van het conflict in de republiek, aangezien alle partijen er onder bepaalde voorwaarden belang bij kunnen hebben om gewapenderhand dergelijke vluchten te verhinderen.

De nationalist en socialist blijven hun greep op het Servische politieke leven versterken. Ook hun invloed op federaal niveau groeit. Op grond daarvan heeft de oppositie besloten de zittingen van het Servische parlement in het vervolg te boycotten. Federaal president Cosic manifesteert zich de laatste tijd sterker in Servisch-nationalistische zin, op grond waarvan moet worden aangenomen dat hij zijn positie vooralsnog zal behouden.